

Asia: VN/9952/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot muutosehdotuksista

Suomi ja sen mukana myös kaupungit ovat siirtymässä asteittain kohti digitaalista viranomaisviestintään. Useat viranomaiset, Lappeenrannan kaupunki mukaan lukien, lähettävät tiedoksiannot asiakkaille vielä osin paperilla postitse, ellei asiakas ole antanut erikseen suostumusta sähköiseen tiedoksiantoon. Hallituksen esityksen tavoitteena on, että tulevaisuudessa viranomaiset lähettävät tiedoksiannot ainoastaan sähköisesti heille, joille digitaalinen asiointi on mahdollista.

Lakiin ehdotettujen muutosten mukaan Suomi.fi-tunnistusta käyttävälle täysi-ikäiselle henkilölle luotaisiin automaattisesti Suomi.fi-viestit-tili. Halutessaan Suomi.fi-viestien käytön voi kuitenkin lopettaa. Vaikka osa kansalaisista ei ottaisi sähköistä asiointia käyttöön on kansalaisiin kohdistuva käyttövelvollisuuden muutos kuitenkin suuri ja aiheuttaa merkittävää neuvonnan ja digituen tarvetta.

Suomen kunnissa Suomi.fi-viestien käyttö painottuu suurimpiin kuntiin. Lappeenrannan kaupunki ei ole toistaiseksi ottanut käyttöön Suomi.fi-viestejä.

Varhaiskasvatuksessa ja opetustoimessa käytetään lähtökohtaisesti käytössä olevien järjestelmien (Daisy ja Wilma) sähköistä tiedoksiantoa, mikäli huoltajat ovat siihen antaneet suostumuksensa. On kuitenkin muistettava, että osa näissäkin järjestelmissä käytävästä viestinnästä on muuta asiointia kuin viranomaisviestintää. Vuoden 2025 alussa osaksi Lappeenrannan kaupungin organisaatiota siirtynyt Etelä-Karjalan työllisyysalue käyttää viranomaispäätösten postituksessa KEHA:n keskitettyä järjestelmää. Työllisyyspalvelujen osalta siirtyminen paperipostin lähettämisestä sähköiseen asiointiin toisi säästöjä, mutta vaatii paljon asiakkaiden neuvontaa ja tukea. Lappeenrannan kaupunki kannattaa sähköisen asioinnin edistämistä. Digitalisaation lisääminen sujuvoittaa asiointia, tehostaa hallintoa, tuo säästöjä, parantaa tietoturvaa ja pienentää hiilijalanjälkeä. Asiakkaan näkökulmasta integraatioiden lisääminen eri järjestelmien välillä on kannatettavaa. Tällöin esimerkiksi kaikki asuinkunnan toimittamat asiakirjat olisivat saatavilla yhdestä palvelusta. Sähköisen asioinnin ensisijaisuutta edistettäessä, on kuitenkin huolehdittava, että tarjolla on vaihtoehtoisia asiointi- ja viestintäkanavia niille, jotka eivät pysty käyttämään sähköisiä palveluja, kuten henkilötunnuksettomat maahanmuuttajat, ikääntyneet ja edunvalvonnassa olevat asiakkaat.

Huomiot tiedoksiantoa koskevista ehdotuksista (18-19 b §:t)

Pykälät 18–19 b käsittelevät todisteellista sähköistä tiedoksiantoa ja tavallista sähköistä tiedoksiantoa. Esityksen mukaan sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia muutettaisiin siten, että sähköinen tiedoksianto viestinvälityspalveluun olisi mahdollinen ilman tiedoksiannon vastaanottajan suostumusta. Sähköinen tiedoksianto Suomi.fi-viesteihin ei siis enää edellyttäisi erikseen tiedoksiannon vastaanottajan suostumusta, vaan viranomainen voisi lähettää sähköisen tiedoksiannon Suomi.fi-viesteihin, kun viranomaisella on tiedossaan, että palvelu on tiedoksiannon vastaanottajalla käytössä. Henkilö voi kuitenkin omasta aloitteestaan lopettaa Suomi.fi-viestien

käytön ja siirtyä paperitiedoksiantojen vastaanottamiseen.

Lappeenrannan kaupunki kannattaa esitettyä muutosta, sillä se parantaa tiedoksiantotilannetta sekä asiakkaan että viranomaisen näkökulmasta. Käytettäessä Suomi.fi-viestejä tavallisessa sähköisessä tiedoksiannossa henkilö voidaan tunnistaa luotettavasti ja tiedot siirtyvät tietoverkossa salattuna. Asiakas voi halutessaan ottaa käyttöön ns. heräteviestin, jolloin Suomi.fi-viestistä tulee ilmoitus asiakkaan sähköpostiin. Heräteviestin asettaminen tulisi kuitenkin olla pakollinen. Heräteviesti pitäisi olla mahdollista lähettää sähköpostin lisäksi myös tekstiviestinä. Lisäksi viranomainen saa tiedon tiedoksiannon vastaanottamisesta.

Huomiot sähköisen asiakirjan saapumista määräajassa koskevasta ehdotuksesta (11 §)

Pykälässä 11 säädetään viranomaiselle toimitetun asiakirjan saapumisen määräajasta. Säännös koskisi jatkossa kaikkia viranomaiselle toimitettuja sähköisiä asiakirjoja. Käyntiasioinnilla tai postitse toimitetun asiakirjan tulee esityksen mukaan olla perillä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä viranomaisen sulkemisaikaan mennessä. Sähköisesti asiakirjan voisi toimittaa esimerkiksi viranomaisen asiointipalvelussa vielä myöhemminkin saman päivän aikana. Lappeenrannan kaupunki kannattaa muutosta, sillä se selkeyttää sähköisten asiakirjojen saapumisen määräaikasäätelyä.

Muut huomiot

Ei muita huomioita.

Huomiot soveltamisalan muuttamista koskevasta ehdotuksesta esitutinnan ja poliisitutinnan osalta

Ei huomioita.

Huomiot oikeudenkäymiskaaren (erit. OK 11:3) ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain prosessiosoite- ja tiedoksiantosäätelyä koskevista ehdotuksista

Ei huomioita.

Muut huomiot koskien oikeudenkäymiskaarta ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia

Ei huomioita.

Huomioiden oikeudenkäyntimaksun porrastusta koskevasta ehdotuksesta hallinto- ja erityistuomioistuinten osalta

Ei huomioita.

Esityksessä on arvioitu ehdotettavien muutosten perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, yritysvaikutuksia ja viranomaisvaikutuksia. Onko esityksessä otettu huomioon tältä osin keskeisimmät vaikutukset? Arvioitko muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei ole tunnistettu?

Lappeenrannan kaupungilla ei ole huomautettavaa tehtyihin vaikutusarviointeihin.

Muut huomioid

Hallituksen esityksen mukaan ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2026 alussa. Aikataulu on kaupungin näkökulmasta haastava järjestelmärajapintojen, resurssien, henkilöstön koulutuksen ja asiakkaiden ohjeistamisen näkökulmasta, minkä vuoksi käyttöönottamiseen tulisi määrittää riittävä siirtymäaika ja mahdollisuus poikkeuslupiin.

Lappeenrannalla on käytössä M-filesin asianhallintajärjestelmä, joka ei ole asiointiohjelma. Ehdotetun sääntelyn voimaantulo edellyttäisi sujuvan hallinnon näkökulmasta muun muassa M-filesin ja Suomi.fi -palvelun välisen järjestelmäintegraation tekemistä. Kaupungin kokemuksen mukaan järjestelmäintegraatiot ovat kalliita ja hitaita toteuttaa. Integraatioihin tulee usein varata aikaa vähintään vuosi, jotta integraatio testausvaiheineen voidaan saada hallitusti päätökseen ja järjestelmien välinen integraatio toimintavarmaksi. Lisäksi on huomioitava, että asianhallintajärjestelmässä henkilöturvatus ei ole käytössä asiakkaan yksilöivänä tunnuksena. Kuntien toiminta on monialaista ja palvelutarjonta laajaa, minkä seurauksena Lappeenrannan kaupungillakin on käytössään useita järjestelmiä. Kaikkien viranomaisprosessien ja palvelujen osalta Suomi.fi-viestien käyttöön ottaminen ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista. Poikkeusluvalla voidaan myös tietyissä tilanteissa parantaa asiakkaan oikeusturvaa.

Lopuksi todettakoon, että Suomi.fi-viestit-tilin uudelleen aktivointiaikaa tulisi

pidentää esitetystä kuudesta kuukaudesta.

Heiniluoto Miia
Lappeenrannan kaupunki